

DAVID FERNÀNDEZ
ÀLEX ROMAGUERA

«La perpetuació al poder alimenta la corrupció»

David Fernández i Àlex Romaguera són els coordinadors dels quatre volums de 'Llums i taquígrafs. Atles de la corrupció, el frau i la impunitat als Països Catalans', editat per Pol-len i la CUP. Des de divendres passat és accessible a www.llumsitaquigrafs.cat.

*Entrevista d'Àlex Milián
Fotografies de Jordi Play*

Una de les fites més importants és que identifiqueu al llibre els “cinc grans focus irradiadors” de corrupció: el finançament il·legal dels partits polítics, les dinàmiques urbanístic-especulatives viscudes sota el *boom* immobiliari-financer, l'opacitat en l'àmbit de la concertació d'obra pública amb interessos privats, la indústria organitzada del frau fiscal i l'economia global del delictes. Els tres primers tothom els entén. El quart, la indústria organitzada del frau fiscal, és això que ara surt a la llum també amb el *FutbolLeaks*?

—D. FERNÀNDEZ: Sí, és una qüestió de relat també. S'anaven acumulant casos de frau fiscal aparentment sense relació —ara els Carceller, ara els Pujol—, però si valoreu la dimensió de tots els ca-

sos aïllats, mostren un patró de conducta organitzat.

—Per qui?

—D. FERNÀNDEZ: Pels bufets d'advocats o per les grans àrees de patrimoni. Poden organitzar dues coses: l'evasió o l'elusió fiscal, que són coses diferents. El cas és que, si t'agafes les 700 causes de la Fiscalia de Barcelona, hi ha totes les grans nissagues del que abans es deia la burgesia catalana. Hi ha un patró que, a més, també és global. Segons les estimacions de Tax Justice Network, un terç de la riquesa mundial flueix per paradisos fiscals. Això afecta tant la nissaga Pujol com els Botín, que tenien a Suïssa 500 vegades més diners que els Pujol. I a través d'escañols que han estat monitoritzats informativament com el de Liechtenstein; el de Suïssa, amb en Falciani i, ara, el dels papers de Panamà. Aquí es veu qui són

el que en César Molinas i els americans anomenen les “elits extractives”. Hi ha un patró de conducta: no és que cadascú faci la seva; hi ha assessors que dissenyen, planifiquen i organitzen el frau, l'evasió i sobretot l'elusió fiscal —que en aquest cas és legal: les Sicav són legals però tributen un 1 per cent.

—Després parlem més de la corrupció legal, dels 15.000 milions d'abocats en caixes d'estalvi.

—D. FERNÀNDEZ: Clar, és una corrupció legalitzada i sobretot impune, perquè

els judicis que estem veient en el cas de Bankia, i en el que vindrà de Catalunya Caixa, afecten l'epidermis. El judici de les *black cards* de Bankia és per 15 milions, però el forat de Bankia és de 23.000 milions. I els milions que es van pujar de sou en Todó i en Narcís Serra, comparat amb els 13.000 milions d'euros de forat, és no res. Per tant el rescat bancari és perfectament legal. El cas de Bankia és diferent perquè la sortida a borsa sí que està judicialitzada, per un frau comptable.

—A. ROMAGUERA: La corrupció va associada a la moralitat. Quan els que tenen diners volen poder i en tenen, se senten impunes i llavors utilitzen qualsevol mecanisme per forçar aquesta impunitat. Hi ha, per exemple, casos d'infraestructures amb sobrecostos desorbitats o el Port 2000, que és la concessió que gestiona el Port de Barcelona i on els seus consellers s'han inflat les butxaques. Més enllà de Caixa Catalunya, empreses públiques i consorcis han servit també per alimentar la cobdícia i aquesta cultura corrupta.

És curiós perquè l'altre dia la Sexta entrevistava el Miguel Ángel Revilla, l'ex-president de Cantàbria, i recordava que el 1953 Franco va publicar els defraudadors fiscals. I li van preguntar per què, si n'hi havia de la seva confiança, i va respondre que haurien de ser patriotes. Una cosa que el franquisme va fer, hem tingut dificultats perquè se sàpiga.

—D. FERNÁNDEZ: Surt el Florenci Pujol en aquell llistat del 1953; i hi surt en Demetrio Carceller... Ja ho diu en Fontana, que no surten del no-res... →

→ —A. ROMAGUERA: Sí, sí, hi ha una continuïtat lògica i molt clara. Es veu això i es veu que els factòtums econòmics han anat operant en les diferents bombolles arreu del territori. Com veiem els que han estat implicats en això, veiem que a partir de mitjan anys 90 eren els constructors i després els hotellers.

—Quant ens costa la corrupció?

—A. ROMAGUERA: La Universitat de las Palmas, amb un estudi de tres anys, calculava en 40.000 milions d'euros anuals el cost social de la corrupció. Si fem una extrapolació a Catalunya, País Valencià i les illes Balears estaríem en una forquilla d'entre 1.800 i 2.000 euros per persona i any.

—Al llibre insisteixen en el fet que sempre paga menys qui evadeix.

—D. FERNÁNDEZ: És així, fins i tot en la triple fórmula legal, alegal o il·legal: paga menys qui fa frau fiscal; paga menys legalment qui té una SICAV i paguen menys les empreses de l'IBEX-35, perquè el tipus real de Telefónica és un 7 per cent (quan hauria de ser un 29 o un 30 per cent). Per tant, les grans empreses que fan milions d'euros de benefici cada any paguen la meitat que un treballador o una treballadora modesta de salari baix, que tindrà una retenció d'un 15% o 16% o 17%.

—Afirmeu que a Catalunya la corrupció no és sistèmic-estructural.

—A. ROMAGUERA: En tot cas no ho és tant com a les Illes o al País Valencià, on

encara s'hereten falles sistèmiques molt més greus, on no hi ha hagut el procés d'il·lustració i de modernització... les oligarquies arrosseguen molta rèmora del franquisme; han trinxat el territori... Per això hem titulat el capítol d'introducció a València "Terra cremada" i el de Mallorca, "Sicília sense morts", que és el títol d'en Guillem Frontera. A les Balears és on hi ha més casos de corrupció per habitant d'Europa...

«Hi ha judicis epidèrmics. El forat de les 'black cards' de Bankia és de 15 milions però el forat de Bankia és de 23.000 milions»

—D. FERNÁNDEZ: Al llibre diem que la corrupció a Catalunya "no és sistèmic-estructural, tampoc no és esporàdic-aïllada però és recurrent, habitual i endèmica." Els Països Catalans tenen models diferents. No és el mateix model el de les illes Balears —més turístic, barrejat amb la sociologia insular i molt de caciqueria— que el del País Valencià, vinculat als PAI, al creixement econòmic i a la *bata-*

lla de València —sens dubte—, vinculat a un model de concessió de poder autònom i d'unes noves elits polítiques. A Catalunya hi ha uns altres factors: en nom del país que s'havia de refer i en nom de la bandera hi ha gent que ha fet país repartint-se el pastís.

Si un estranger es plantava aquí el 2014, el panorama era el següent: el president del Govern Balear, condemnat; la presidenta del Parlament balear, condemnada; dos presidents de la Generalitat Valenciana —el Camps, novament, i l'Olivas—, imputats; els tres presidents de les Diputacions del País Valencià, imputats. I a Catalunya: el president del principal partit polític; l'ex-secretari general del principal partit polític i el tresorer del mateix partit, imputats. I, a més, com el poder era sociovergent, la corrupció ha estat sociovergent: des del Bartomeu Muñoz a Santa Coloma, amb el *cas Pretòria*, fins al condemnat Manel Bustos pel *cas Mercuri*.

—Per tant hi havia models de corrupció diferent segons el territori.

—D. FERNÁNDEZ: Models diferents. Aquí podem fer la broma que, si al Principat era el 3 per cent, al Benidorm de Zaplana era el 20 per cent. Són desenvolupaments desiguals, però això no és ni millor ni pitjor: tot és corrupció. València semblava el laboratori, però on més n'hi ha hagut és a les Balears.

—És que en nombre absolut d'imputats és el focus més castigat. I proporcionalment, encara més.

—D. FERNÁNDEZ: Sí, en nombre d'imputats és el que més.

—Deien abans que la Fiscalia Anticorrupció es crea el 1995 i al cap d'uns anys ja es vol tancar. En els últims anys ha augmentat molt el nombre de detinguts. Dels 389 detinguts el 2010 es passa als 2.442 detinguts el 2015. Per què aquest augment?

—D. FERNÁNDEZ: Les diferències són abismals, sí. Crec que el factor determinant es diu crisi. Perquè quan hi ha el tsunami immobiliari ja trobes bibliografia: articles i reflexió sobre quines bases s'està construint; i recursos contra PAI al País Valencià; és la crisi del mateix model la que multiplica els casos. Segurament també la consciència ciutadana que, paradoxalment, situaven entre els principals problemes la corrupció i després vota partits corruptes. Dius "aquí hi ha un cinisme democràtic brutal"...

—**O realment el clientelisme estava més estès i era més sòlid del que pensàvem.**

—D. FERNÀNDEZ: En el cas del País Valencià, segurament. I aspirem també que hi hagi noves generacions i noves consciències democràtiques, que hagen dit “fins aquí hem arribat”. És que és ingestionable i és insuportable, perquè trinxen el futur del país.

—**Tornem a les causes de la corrupció. Primer, el finançament irregular o il·legal dels partits. Aquí cataloguen diferents mètodes, des del cobrament de comissions a les empreses interposades o caixes B. Ningú no té la voluntat real de dissenyar un finançament més transparent o no saben com fer-ho?**

—A. ROMAGUERA: Primer, assenyalar que el finançament irregular dels partits no és el volum més important en aquest món de la corrupció. Però sí, sí, són unes estructures de poder que han quedat totalment obsoletes...

—D. FERNÀNDEZ: No tots els partits són iguals, però és un problema endèmic i mai resolt. De fet ara està fatalment resolt perquè el PP va dir que ho reformaven tot amb la llei de partits i no van tocar les fundacions, quan avui dia són el forat negre. Fer una llei de finançament dels partits polítics no hauria de ser difícil. No ens hem d'inventar res: d'alternatives de finançament net i transparent, n'hi ha; d'alternatives a tallafocs en el control de l'obra pública, també n'hi ha. Tens per escollir.

—**Les comissions sobre l'obra pública és el mètode més estès?**

—D. FERNÀNDEZ: A la diada de 2014 ve una delegació internacional a fer d'observadora i acompanyen un conseller nacional de CDC. Quan acaba la jornada, la delegació s'interessa pel tema del finançament il·legal i pel cas Palau, i el conseller de CDC els diu que sí, que això s'ha fet així tota la vida. Aquells es queden garratibats i l'altre els diu: “Sí, sí, de fet qui ens explica com fer-ho és el PSOE l'any 1984”...

—**I contem que al PSOE, aquest mètode li'l va ensenyar l'ambaixador alemany a Madrid.**

—D. FERNÀNDEZ: Sí, en Guido Brunner. Clar, el Helmut Kohl està condemnat per finançament il·legal, per seguir el mateix esquema. No és només un mal endèmic. Segur que diversos partits

comparteixen un *know how* de finançament –il·legal o no–: de l'obra pública treu això, del Canal Segarra-Garrigues allò...

—**Aquestes obres grans són les que permeten un suborn més gran del finançament irregular?**

—D. FERNÀNDEZ: Home, en un context on el conseller d'Agricultura passa a ser president del consorci Segarra-Garrigues... Però mai ningú no ha demostrat res. La transparència no és una llei: és una actitud, és una pràctica i és un rigor. La llei és molt bonica però té moltes carencies també.

—A. ROMAGUERA: La perpetuació al poder alimenta de manera evident la corrupció. Els qui han passat més de dues dècades ostentant càrrecs sempre acaben en consells d'administració. Una assignatura pendent és eliminar els instruments que utilitza el mateix poder: els indults, les amnisties i els aforaments.

—D. FERNÀNDEZ: En els casos catalans és on es veu més clar. Hi ha tres sentències fermes: Treball, Turisme i Fi-

lesa –que afectava el PSC. Filesa va acabar amb indult: 23 dies va passar Josep Maria Sala a la presó. El cas Treball va ser l'últim indult del PP a Unió. I el cas Turisme també acaba que no entren a presó i té una rebaixa escandalosa: no recordo exactament, però de 4 anys passa a una multa de 3.000 euros. Sobre dades objectives, el paisatge és demolidor. És allò que els anglosaxons defineixen com el capitalisme d'amiguets: una xarxa creuada d'interessos, favors i vergonyes.

—**Després hi ha els que es lucren individualment, que semblen els casos de García Prieto o el Cooperació?**

—D. FERNÀNDEZ: Aquí hi ha els que treballen per al partit i els que treballen per enriquiment personal –que ja és la cultura de la cobdícia i l'avarícia. En el cas del País Valencià hi ha aquelles famoses converses enregistrades.

—**Vicente Sanz i Eduardo Zaplana.**

—Exacte. “Estoy en política para forrarme”. Hi ha la corrupció política i, dins d'aquesta, l'enriquiment personal. •

JOAN F. MIRA
L'OFICI DE MIRAR I ESCRIURE

15 DES 2016
9 ABR 2017

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA
Àrea de Cultura

MUSEU VALENCIÀ D'ETNOLOGIA

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA
Facultat de Ciències Socials